

EMIL LUCA-INGINERUL IEȘEAN CU DIPLOMA NR. 1 (partea I-a)

*Dr. ing. Adrian PUIȘOR, director,
Complexul Muzeal Național Muzeal „Moldova” Iași*



La 6 octombrie 2020 s-au împlinit 105 de ani de la nașterea Prof.dr.doc.ing. EMIL LUCA, despre care se poate afirma, fără rezerve, că a fost una dintre personalitățile care au marcat cu strălucire învățământul **superior electrotehnic ieșean**, vreme de mai bine de șapte decenii, începând din 1939, odată cu înființarea Facultății de Electrotehnică din cadrul noului **Institut Politehnic Iași**.

S-a născut. pe meleaguri botoșenene, în comuna Hudești. unde a urmat și cursurile școlii primare, după care și-a continuat studiile la Liceul „Anastasia Bașotă" din Pomârla. pe care le absolvă în anul 1934. Din toamna aceluiași an devine student al Institutului Electrotehnic de pe lângă Facultatea de Științe a Universității ieșene, devenită, din 1939. Facultatea de Electrotehnică a Institutului Politehnic Iași. ale cărei cursuri le absolvă cu Diploma de inginer nr.1, din 4 nov. 1940. a primei promoții a acestei facultăți nou înființate, pe baza unor incontestabile merite. Din 1941. când devine asistent la Măsurile electrice și până în 17 iulie 1947. când își susține cu temeinicie teza de doctorat, parcurge o fulminantă ierarhie didactică, devenind, pe rând. șef de lucrări, conferențiar și profesor. Desigur, trebuie să subliniem această perioadă fertilă din viața și activitatea lui EMIL LUCA. s-a făcut în condițiile grele ale războiului, la care a participat ca ofițer și ale refugiului, dar și a dificultăților de refacere a laboratoarelor grav avariate. Din 1949 devine profesor titular la Facultatea de Electrotehnică, predând diverse cursuri de Electricitate, Electrotermică și Sudură, Radiotehnică și Fizică generală, spre această ultimă disciplină orientându-și tot mai mult activitatea sa didactică și de cercetare. A predat cursuri de tehnică a curenților slabi" și de .fizică" la Facultatea de Electrotehnică, Chimie Industrială și la Institutul de perfecționare a cadrelor didactice. Câștigându-și un prestigiu binemeritat, din 1965. obține conducere de doctorat.

Sub această apreciată postură un număr de 28 de doctoranzi, fizicieni sau ingineri, au obținut râvnitul titlu de doctor în fizică.

Ca o consecință firească a preocupărilor asidue întreprinse în domeniul fizicii, în martie 1969, își ia docența în științe, și continuă să fie coordonatorul cercetării științifice la Centrul de cercetări tehnice și fizice de pe lângă Filiala. Iași a Academiei.

A publicat în țară și în străinătate aproape 200 de lucrări științifice originale. A editat singur sau în colaborare 10 volume în domeniul fizicii generale și moderne. Grație tenacității sale în 1972. contribuie decisiv la înființarea secției de Electronică a Facultății de Electrotehnică și timp de aproape 20 de ani a deținut șefia catedrelor de Fizică și Electronică, conducându-le spre performanțe meritorii.

Se pensionează în 1986. dar continuă să fie activ ca profesor consultant, la Facultatea de Electrotehnică.

A trecut în veșnicie la 11 iulie 2007 și a fost înhumat în cavoul familiei din Cimitirul Eternitatea, fiind condus de o mulțime impresionantă de discipoli, cadre didactice, colaboratori și absolvenți.

Recunoscătoare, la Jubileul 50, Promoția 1965 a dezvelit bustul Magistrului de Fizică -EMIL LUCA.

Remarcat încă din studenție de însuși marele savant Ștefan Procopiu, al cărui discipol și continuator al preocupărilor acestuia a devenit ulterior, Profesorul doctor docent EMIL LUCA s-a remarcat printr-o îndelungată și prodigioasă activitate didactică și științifică în **domeniul vast al fizicii**, contribuind decisiv, prin **perseverență, competență și dăruire**, la formarea numeroaselor serii de **absolvenți, ingineri electrotehniști** ai facultății ieșene, precum și a multor fizicieni de valoare.

Profesorul Emil Luca nu găsea prea multe asemănări dintre tinerii de azi și cei din vremea sa. În anii '30, studenții – puțini la număr, niște «domni» între cei de generația lor - umblau tot timpul la costum și cravată și luptau pentru idealuri mari. După 67 de ani, când a dat un interviu, profesorul consultant al Facultății de Electrotehnică își amintește totul în detaliu. Cum, în noiembrie 1937, au pornit protestele pentru înființarea Școlii Politehnice "Gh. Asachi". Cum au blocat Sala Pașilor Pierduți, intrând în greva foamei. Pentru că legionarismul se infiltraser puternic în rândul studenților, dar și pentru că a izbucnit cu doar câteva săptămâni înaintea alegerilor generale, greva pentru înființarea Politehnicii, condusă chiar de către studentul din Pomârla, de 22 de ani, Emil Luca, a fost îndeaproape urmarită de poliție. "Câteva zile am fost un fugar. Dormeam la un avocat. Când vorbeam la telefon cu colegii din București, să aflu cum merg negocierile cu ministrul Constantin Angelescu, aveam consemn: Alo? Aici Octav. Cele două secții ale Facultății de Științe de la Universitate - Electrotehnică și Chimie Industrială - n-aveau mai mult de 200 de studenți în 1937. Anul universitar începuse, iar situația lor era incertă. În martie 1937, Ministerul Educației și Învățământului, condus de reputatul Constantin Angelescu, desființase printr-un ordin secțiile ingineresti existente în universități. Măsura a fost ca urmare a unor alte mișcări de protest, declanșate în februarie 1937 de către studenții Școlilor Politehnice din București și Timișoara: nemulțumiți de discriminările existente la angajare între inginerii formați în Școli Politehnice și inginerii universitari, primii au cerut desființarea celei de-a doua categorii. Altfel spus au cerut ca inginerii să fie produși doar de către Școlile Politehnice. Ministerului Educației i-a fost ușor să semneze un ordin de desființare a secțiilor ingineresti din Universități - cedând presiunilor greviștilor. Școli politehnice existau însă doar la București și Timișoara. Înființarea Școlii Politehnice din Iași, prevăzută în același ordin ce a urmat grevei, s-a dovedit însă mai dificilă. "În octombrie 1937, a venit o hotărâre la universitate, prin care se amână înființarea Politehnicii, fiind invocată lipsa bazei materiale. Dar nu se spunea și ce o să se întâmple cu noi", își amintește prof.dr. Emil Luca. Prin urmare, noul an universitar îi prinde pe cei 200 de studenți la secțiile ingineresti din Universitatea Iași în "ilegalitate". Neprimind răspuns la memoriile trimise la minister pentru lămurirea situației, au ajuns la soluția grevei, declanșată la data de 27 noiembrie 1937.

"Am blocat universitatea"

Președinte al Asociației Studenților în Științe, Emil Luca a condus îndeaproape protestele de la Iași. La București, pentru negocierea cu reprezentanții ministerului, au fost trimiși liderii studenților pe cele două secții, Electrotehnică și Chimie Industrială: Nicolae Popinceanu și Marcu Maxim. Fiind reprezentantul tuturor studenților în Științe - facultate ce mai cuprindea secțiile de Fizico-chimice, Matematici și Științele naturii - Emil Luca i-a convins pe toți să se alătore greviștilor. "Apoi i-am convins să lupte alături de noi și pe studenții de la Medicină, Drept, Litere și Filozofie". Studenții de la Electrotehnică și Chimie Industrială au intrat în greva foamei și au blocat intrarea în Universitate, ocupând Sala pașilor pierduți. "Toată activitatea instituției era paralizată", povestește profesorul Luca. Greva picase în momentul cel mai nepotrivit cu puțință: peste o lună, guvernul condus de premierul liberal Gheorghe Tătărescu urma să predea mandatul. Cu câteva săptămâni înaintea alegerilor generale, ziarele - atât cele din Capitală, "Adevărul", "Universul" și "Dimineața" - "Lumea" și "Opinia" din Iași relatau zi de zi despre grevă.

Ziua de 3 decembrie 1937, când ministrul Constantin Angelescu a chemat toți rectorii din țară la București și a hotărât înființarea primei Școli Politehnice din Moldova, i se datorează într-o oarecare măsură și lui Emil Luca. Potrivit hotărârii publicate în Monitorul oficial din 8 decembrie 1937, Politehnica "Gh. Asachi" urma să-și înceapă activitatea imediat, cu cele două secții inginerești preluate de la Universitate, care, la începutul anului universitar următor, aveau să devină facultăți distincte. Astfel, din toamna lui 1938, studenții au fost anunțați că vor urma programa de studii a celorlalte Școli Politehnice din țară și că vor fi înmatriculați în anii de studiu în care aveau examene nedate. Sistemul academic era liber: studenții de la Universitate urmau cursurile, la final de an primeau certificat ce atesta că le-au frecventat, iar examenele le dădeau când doreau, până la sfârșitul facultății. Șef de promoție, printre puținii care a trecut în anul IV, Emil Luca a dat examenul de diplomă în toamna lui 1940, cu o teză condusă de profesorul Alexandru Cișman. În promoția "Cristea Otin", prima promoție a Politehnicii, ce număra 22 de ingineri, **Emil Luca este inginerul cu diploma numărul 1**. Primul cadru universitar cu doctorat al instituției tot el a fost. I-a urmat celebrul Cristofor Simionescu, mai tânăr decât el, cel care a condus Academia ieșeană aproape un sfert de veac și Institutul de Chimie Macromoleculară "Petru Poni", vreme de 30 de ani.